

Analýza odchylek při homogenní produkci

Základní cíl: analýza zisku

Zisk může být ovlivněn těmito faktory:

- Prodejní cena výkonu
- Variabilní náklady výkonů
- Fixní náklady
- Objem výkonů

Odchylka prodejní ceny výkonů

Odchylka prodejní ceny vyjadřuje, jak změny skutečné prodejní ceny od standardní prodejní ceny ovlivnila výši zisku.

Odchylku lze vyjádřit:

1) **ve vztahu k jednotce výkonu:** $o_{\text{cenová}} = c_{\text{sk}} - c_{\text{st}}$

2) **ve vztahu k celkovému objemu prodeje:** $O_{\text{cenová}} = (c_{\text{sk}} - c_{\text{st}}) \times Q_{\text{sk}}$

3) **jako procentní změnu prodejní ceny:** $\% o_{\text{cenová}} = (c_{\text{sk}} - c_{\text{st}}) / c_{\text{st}} \times 100$

Odchylka variabilních nákladů

Odchylka variabilních nákladů vyjadřuje, jak změna skutečné výše variabilních nákladů na jednotku od standardní výše ovlivnila výši zisku.

Odchylku lze vyjádřit:

1) **ve vztahu k jednotce výkonu:** $o_{\text{variabilních nákladů}} = vn_{\text{st}} - vn_{\text{sk}}$

2) **ve vztahu k celkovému objemu prodeje:** $O_{\text{variabilních nákladů}} = (vn_{\text{st}} - vn_{\text{sk}}) \times Q_{\text{sk}}$

3) **jako procentní změnu vn na jednotku:** $\% o_{\text{vn}} = (vn_{\text{st}} - vn_{\text{sk}}) / vn_{\text{st}} \times 100$

Odchylka fixních nákladů

Odchylka fixních nákladů vyjadřuje absolutní úsporu nebo překročení fixních nákladů.

Standard fixních náklad – vychází z limitu fixních nákladů.

1) **Celkovou odchylku:** $\text{Odchylku FN} = \text{FN st} - \text{FN sk}$

2) **ve vztahu k jednotce výkonu:** $\text{o FN} = (\text{FN st} - \text{FN sk}) / \text{Q sk}$

3) **jako procentní změnu FN na jednotku:** $\% \text{o FN} = (\text{FN st} - \text{FN sk}) / \text{FN st} \times 100$

Odchylka objemu výkonů

Odchylka objemu výkonů vyjadřuje vliv zvýšení či snížení skutečného objemu prodeje v porovnání se standardním prodejem.

Změna objemu prodeje ovlivní:

a) výnosy

b) variabilní náklady

c) průměrné fixní náklad na jednotku (výtěžnost) – **jedná se o relativní odchylku fixních nákladů**

Př.: Když se zvýší objem prodej – tak se zvýší výnosy, ale zvýší se i variabilní náklady, fixní náklady na jednotku klesnou.

Proto změna objemu prodeje se projeví v celkovém zisku jako **změna celkové marže**.

Celkovou odchylku: $\text{O q} = (\text{Q sk} - \text{Q st}) \times \text{marže st}$

Příklad č. 4 – výpočet odchylek

Společnost PLAST s.r.o. se zabývá výrobou plastových dóz a má k dispozici následující údaje za sledované období měsíce května.

Plánovaný objem výroby 20 000 ks plastových dóz. Předpokládaná prodejní cena je ve výši 40 Kč/ 1 dózu. Norma spotřeba materiálu plastu je 0,02 kg. Nákupní cena plastu je 500 Kč/1 kg. Variabilní část režie, která je závislá na počtu hodin práce je stanovena na 120 Kč/1 hod. Výroba plastové dózy trvá 10 minut. Fixní náklady jsou rozpočtovány ve výši 60 000 Kč.

Ve skutečnosti společnost vyrobila 19 800 ks plastových dóz.

Skutečná výše nákladů a výnosů v měsíci květnu činila:

Skutečné výnosy (tržby) z prodeje: 950 400 Kč

Skutečná spotřeba jednicového materiálu: 297 000 Kč

Skutečná výše variabilních nákladů: 475 200 Kč

Skutečná výše fixních nákladů: 69 300 Kč

Úkoly:

1. Stanovte standardy na 1 ks plastové dózy
2. Zjistěte rozpočtovaný a skutečný výsledek hospodaření
3. Jak zjištěný rozdíl mezi skutečných a rozpočtovaných výsledkem hospodaření ovlivnila:

a) odchylka objemu výkonů

b) odchylka variabilních nákladů

c) odchylka fixních nákladů

d) odchylka prodejní ceny

e) odchylka jednicových nákladů

Výpočty zaokrouhlujte na 2 desetinná místa

Řešení:

Ad 1) Standardy

Standardní prodejní cena: 40 Kč/1 výrobek

Standardní jednicové náklady: 0,02 kg x 500 Kč = 10 Kč/ 1 ks

Standardní variabilní část režie: 10 minut x (120 : 60) = 10 minut x 2 = 20 Kč/ 1 ks

Standardní fixní náklady: 60 000 Kč: 20 000 ks = 3 Kč/ 1 ks

Standard marže = c – jn – variabilní část režie = 40 – 10 – 20 = 10 (marže)

Standardní zisk: marže – fixní náklady= 10 – 3 = 7 Kč/ 1 ks

Navíc:

Standard výrobního času: 10 minut/1 ks

Standard spotřeba materiálu: 0,02 kg plastu

Ad 2) Zjistěte rozpočtovaný a skutečný VH

Položka	Výpočet	Rozpočtovaný VH	Skutečný VH
Tržby z prodeje	40 x 20 000	800 000	950 400
JN	10 x 20 000	200 000	297 000
VN	20 x 20 000	400 000	475 200
Marže	10 x 20 000	200 000	178 400
FN	3 x 20 000	60 000	69 300
VH	x	140 000	108 900
Kontrola	7 x 20 000	140 000	

Skutečnost – Plán = 108 900 – 140 000 = - **31 100 Kč**

Došlo ke snížení rozpočtovaného zisku o 31 100 Kč.

Ad 3) Jak zjištěný rozdíl mezi skutečným a rozpočtovaným VH ovlivnila:

a) **odchylka objemu výkonů**

Standardní objem	20 000 dóz
Skutečný objem	19 800 dóz
Odchylka objemu výkonů $(Q_{sk} - Q_{st}) \times \text{marže}_{st} = (19\,800 - 20\,000) \times 10 =$	- 2 000
Odchylka objemu výkonů v %: $(19\,800 - 20\,000) / 20\,000 \times 100$	- 10 %

b) odchylka variabilních nákladů

Standardní variabilní náklady na 1 ks	20 Kč
Skutečné variabilní náklady na 1 ks: 475 200 : 19 800	24 Kč
Odchylka vn na 1 ks: $vn_{st} - vn_{sk} = 20 - 24 =$	- 4
Odchylka variabilních nákladů na celkový objem výkonů $(vn_{st} - vn_{sk}) \times Q_{sk} = (20 - 24) \times 19\,800 =$	- 79 200
Odchylka vn v %: $(vn_{st} - vn_{sk}) / vn_{st} \times 100 = -4/20 \times 100$	- 20 %

c) odchylka fixních nákladů

Standardní fixní náklady	60 000 Kč
Skutečné fixní náklady	69 300 Kč
Odchylka fixních nákladů (absolutní) celkem: $FN_{st} - FN_{sk} = 60\,000 - 69\,300$	- 9 300 Kč
Odchylka fixních nákladů (absolutní) na jednotku: $(FN_{st} - FN_{sk}) / Q_{sk} = (60\,000 - 69\,300) / 19\,800 =$	-0,47 Kč
Odchylka FN %: $(FN_{st} - FN_{sk}) / FN_{st} \times 100 = -9\,300/60\,000 \times 100$	- 15,5 %

d) odchylka prodejní ceny

Standardní prodejní cena na 1 ks	40 Kč
Skutečné prodejní cena na 1 ks: 950 400 : 19 800	48 Kč
Odchylka prodejní ceny na 1 ks: $(c_{sk} - c_{st}) = 48 - 40$	8 Kč
Odchylka prodejní ceny na celkový objem výkonů $= (c_{sk} - c_{st}) \times Q_{sk} = 8 \times 19\,800$	158 400
Odchylka prodejní ceny v %: $(c_{sk} - c_{st}) / c_{st} \times 100 = 8/40 \times 100$	20 %

e) odchylka jednicových nákladů

Standardní jednicové náklady na 1 ks (0,02 x 500)	10 Kč
Skutečné jednicové náklady na 1 ks: 297 000: 19 800	15 Kč
Odchylka jednicových nákladů na 1 ks: $vn_{st} - vn_{sk} = 10 - 15$	- 5 Kč
Odchylka jednicových nákladů na celkový objem výkonů $(jn_{st} - jn_{sk}) \times Q_{sk} = (10 - 15) \times 19\,800 =$	- 99 000
Odchylka vn v %: $(jn_{st} - jn_{sk}) / jn_{st} \times 100 = -5/10 \times 100$	- 50 %